

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Negyedévre 1.50 kr. Két óra 1.—kr.
Félévre 3.— » Egy óra —.50 »
Egész évre 6.— » Egyes szám helyben és vidéken 6 kr.

HIRDETÉSEKET

Árszabály szerint számítunk. Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyiltér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ.

POLITIKAI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelen hetenkint kétszer u. m.: szerdán és szombaton.

SZERKESZTŐSÉG:

hova a lap szellemi részét illető közlemények s előfizetési díjak küldendők SÁROSPATAK, GORTVAY-FÉLE HÁZ

A hirdetési díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások a kiadóhoz, Steinfeld Jenő nyomdászhoz küldendők.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmertellen leveleket nem fogadunk el

FŐMUNKATÁRS:
CSENGEY GUSZTÁV.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:
DR. BARTHA BÉLA.

KIADÓ:
STEINFELD JENŐ.

A gyermekek vallása

Beveződött a kötelező polgári házasságról szóló törvényjavaslat feletti vita; az országgyűlés nagy többsége helyesli — a mint az előrelátható volt — a javaslatot azon alakjában, a mint a kormány azt beterjesztette. Az igaz szabadelvűség hívei, mindazok, a kik a magyar nemzet és állam érdekeinek készek áldozatot is hozni, a javaslat mellett sorakoztak; ide állott a magyar protestantizmus is, elenyésző csekély kivétellel.

A kötelező polgári házasságról szóló javaslat tárgyalásával parallel halad előre a gyermekek vallásáról, tulajdonképen az 1868. LIII. t. cikk 12. §-ának megváltoztatásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása, a mely törvény az előbbi — egyszerre lesz életbe léptetendő. Azonban a törvényjavaslatra nézve a vélemények sem az országgyűlésen és annak bizottságaiban, sem a magyar protestáns egyház kebelében nem oly egyöntetűek, mint a polgári házasságra vonatkozó javaslatra nézve, sőt ugyanazon elvű, ugyanazon nézetű emberek-nél homlokegyenest ellenkezők. Ennek következménye az, hogy a közvélemény egyszemélyes organumban ellentétes nézetek jutnak kifejezésre és alig van az eredeti javaslatnak egyetlen pontja, a mely nyomós okokkal meg ne támadtatott volna. Maga a javaslatot benyújtó és képviselő kormány is ingadozik véleményével a különböző áramlatok között, a legjobbat, a legmegnyugtatóbbat akarván elérni, minden óhajtnak és kívánalomnak lehetőleg eleget akarván tenni. A vélemények e zürzavarának következménye, hogy az eredeti javaslat már eddig is a közoktatási bizottságban lényeges elvi módosításokon ment keresztül, a mennyiben az eredeti javaslat általában a gyermekek vallását akarta szabályozni, most már csak a vegyes házasságból származó gyermekekét fogja szabályozni; továbbá az eredeti javaslatban csak a szülők házasság előtti megegyezése volt jogos, most már az előleges megegyezés nem ér semmit, hanem csak a házasság után hat hónapon belül

* E nagy érdekű cikkre, mely az eddig megjelentektől teljesen eltérő felfogással tárgyalja a szóban forgó nagyfontosságú kérdést, felhívjuk olvasóink figyelmét.

Kossuth Lajos emlékére.*

A nagy halottunk április 1-én az ág. ev. templomban tartott gyászünnepélyén elmondta: Lukács Ödön ev. ref. esperes.

Intél Atyánk! . . . És elborult felettünk,
Mintha leszáll a földre gyászos éj!
S mi tépő bűnök, kinnak rabja lettünk,
Ajkunkon a sóhaj zokogva kél.
Fölsír a föld a nagy bánat nyomában,
A mint busan lebegnek szárnyai;
Sir a magyar nép tenger bánatában,
Viharra válnak fajú jajjai!

Meghalt Kossuth! . . . A Kárpát nyögve reszket,
Mintha végnapunk hangja volna az! . . .
Meghalt Kossuth! . . . S mely vidám rajt eresztett:
Mégfagy bölesójén a kelő tavasz! . . .
Egy kínos sóhaj a hazának ajka,
Megtetesült gyász a bús hon maga!
Meghalt Kossuth! . . . Szellő is ezt sóhajtja,
S ezt zengi busan csalogány dala!

Meghalt Kossuth! . . . Mily drága volt nekünk Ő!
Te tudod, mert te adtad jó Atyánk! . . .
Szent próféta, fényvel jövőnk' behintő!
Meváltó, ki éltét ruházta ránk!
Apostol, ki hogy zászlóját kibontá:
A nemzet, mint egy őrvás sikkra szállt,
Agg és gyermek vérért örömmel ontá,
Mevetve félelmet, sötét halált.

Egyenlőség, testvériség, szabadság!
E három szent szó. Isten szótára!
Hogy ajkán szét szállt: szerte hullt a rabszág
Testvérszívet kintző irtózata!

* E szép verset kissé elkésve kaptuk a jeles szerzőtől De mert költői értéke ezt igazolja s mert Kossuth emlékének így áldo-ni soha sem késő: nagy örömmel közöljük Budapest női minden nap friss virágot helyeznek a nagy halott sírjára Az «Őrállo» is minden számában áldozott eddig a kegyelet és emlékezés friss virágaival az elköltözött halhatatlan szerk.

kötött egyezés. Ha ez így tart, mennyi módosításon megy még keresztül az igazságügyi bizottságban és a plenumban, a nélkül, hogy e módosítások elvi szempontból indokolhatók volnának és a javaslatot jobbá tennék, mert úgy látszik, hogy az elvre nem nagy súlyt fektetnek a módosítások indítványozói, inkább csak az érdekre, a melyeket védeni akarnak. Én azon nézetben vagyok, hogy ha a törvény nem fog egyöntetű s következetesen keresztül vitt elvi alapon nyugodni, a helyett, hogy a jelenlegi bajokat megszüntetné, csak további zavaroknak lesz forrásává, a nélkül, hogy bárkit is megnyugtatna, bármely fontos érdeket is megvédelmezne. A helyes elvi alapot megtalálni nem is olyan nehéz, ha a jelenlegi zavaros helyzet fölül tudunk emelkedni s az ez által teremtett előítéletet le tudjuk győzni.

A jelenlegi zavaros helyzetnek egyik fő szülő oka abban rejlik, hogy az elkeresztelési vitához a római katolikus klérus azon álláspontra helyezkedett, mely történetével, gyakorlatával, dogmájával határozottan ellenkezik, a protestantizmus tanával, szellemével pedig teljesen egyezik, t. i. a szülők természetes jogának, gyermekeik vallása feletti szabad rendelkezésének alapjára. És mivel a kath. klérus ezen álláspontot foglalta el, a protestánsok legnagyobb része, a nélkül, hogy a dolgot elvileg vizsgálta volna, egyszerre ráállott az ellenkező álláspontra, hogy a szülők nem határozhatják meg gyermekeik vallását, hanem azt az állam törvényeinek kell meghatározni.

A kath. egyház és klérus elfoglalt álláspontra határozottan ellenkezik saját dogmájával. Hiszen a cultus disparitas, a hitvallásbeli különbség a r. kath. egyház szerint házasságtöltő akadály, mely alól a felmentés csak úgy adható, ha a jegyesek — a kik még akkor nem is szülők — kötelezettséget vállalnak az iránt, hogy minden születendő gyermeküket a római kath. hitben fogják nevelteni. Hogyan férhetne már meg ezen tannal, ezen intézkedéssel a szülőknek annyira hangoztatott természetes joga? Sőt a történelem is azt mutatja, hogy a kath. egyház úgy Magyarországon, mint az egész világon mindig igyekezett az államhatalom felhasználásával általánosan kötelező törvényeket hoztatni arra nézve, hogy a szülők természetes joga korlátoztassék. Így erőszakoltatt

ki nálunk is azon fejedelmi rendelet, hogy vegyes házasságok csak katolikus plébánosok előtt köthetők és az ezekből származott gyermekek mind a római katolikus hitben nevelendők. Így vétett be még az 1790/1-ik évi XXVI. törv.-cikkbe is, hogy vegyes házasságoknál a római kath. apának minden gyermekei a római katolika vallást követik, a protestáns apának pedig csak fiu gyermekei követhetik a protestáns vallást.

Ellenben a protestáns egyház tanáival és szellemével egyedül a szülők természetes joga egyez meg. Nem csak azért, mert hogy ha az állami törvény azt elrendelheti, hogy a gyermekek vallási tekintetben nemök szerint kövessék a szülőket, — a mint az 1868. LIII. t.-cikkben van — ugyan annyi joggal elrendelheti azt is, hogy minden gyermek az apa vallását kövesse, a mint az új törvényjavaslatban a szülők meg nem egyezése esérére contemplálva volt, vagy hogy minden gyermek az anya vallását kövesse; sőt elrendelheti azt is, hogy minden gyermek egészen más vallást kövessen, mint a szülők, a mint ez az új törvényjavaslatban a törvényesen elismert és bevett vallásfelekezeten kívül álló szülőkre nézve már fel is van véve, hanem főleg azért, mert nem lehet tagadni, hogy minden ilyen intézkedésben evangéliom-ellenes lelkiismereti kényszer foglaltatik, a mi a protestantizmus szellemével határozottan ellenkezik. Hiszen az evangéliom-ban arra ugyan nem találunk példát, hogy a szülők gyermekeik vallási hovatartozása feletti rendelkezési joga korlátoztatott volna, de arra találunk, hogy a szülők ezen rendelkezési joga teljes mértékben érvényesült, a midőn Cornelius és mások megkeresztelkedtek egész családotól együtt.

Ugy hogy el kell ismernünk, miszerint az 1868. LIII. t.-cikk eredeti alakjában, a mint az báró Eötvös József, vallás- és közoktatási miniszter által javaslatképen benyújtott azon intézkedésben, hogy vegyes házasságoknál a szülők teljesen szabadon határozhatják meg születendő gyermekeik vallását, teljesen megfelel a protestantizmus tanáinak és szellemének.

A protestantizmus tanai szerint a szülők feletlen jogát és kötelességét képezi gyermekeik nevelése, a gyermekek nevelésének pedig a vallásos nevelés oly lényeges alkatrészét képezi, a

És milliók gerjedő szívére
Az égi üdv malasztja szállt alá!
Öröm-könnyű hullt a hon szent földére,
Hogy a szabad nép azt megszokóla.

Ajka zendült, s szabadságunk csatája
Erős Titánok hős küzdelme lett! . . .
Egy világ bámult Árpád magzatára
Egy világ bámult a szent harc felett!
S midőn északnak ádáz fergetegje
Reánk zudítá tigró tengerét:
Bekiáltott e rémes fergetegbe
S diadalra vezette nemzetét.

S mi volt nekünk Ő a sötét napokban,
Midőn az éj leszállt s önkényi tiport? . . .
Élet szelleje, mely a bús síroknak
Életre kelti a halotti port! . . .
Mint üstökös bejárta a világot,
Hogy segítsen bilincsbe vert honán!
Testvért keres, rokon szívet, barátot
Mint egy világot bolygó Julián!

S a merre ajka zendülő varázsa,
Mint égi tűz széthintí lángjait,
Az óriás sziv forró dobbanása
Felrázta a világnak rabjait! . . .
Szabadság tölti be a nagy világot! . . .
Varázs szavától döng Szabasztopol! . . .
Népek szívében kelt tavasz virágot,
S pusztul a földről a tél, a pokol . . .

És hordta szélylyel népe dicsőségét! . . .
És sirta gyászat messze Albion,
Mig e hazában nyögte szenvedését
Szíve bálvány a magyar Sion!
Tőle tanult hevülni, lángra gyulni
Amerikának szabad gyermeke,
Midőn lelkében látta átvonulni,
Mint küzdött drága, drága nemzete.

Kettős tízes nyelv volt ajkán az ige:
Ha alkotott, ha tenni készített:

Péter tűzében lángolt drága szíve,
Ha feltámadás napját hirdetett,
Lánglelke gyújtott mindenütt világot;
Pharos volt a népek nagy tengerén
Fényétől a szem mult s jövőbe látott,
A hajótöröttnek szívében kelt remény!

S ki ilyen nagy volt az egész világnak:
Nekünk nagyobb! . . . Mert Ő volt mindenünk! . . .
Mig jóságai egyenként beválnak:
Mégdöbben tőle gyilkos ellenünk! . . .
Tüzeszlopunk volt, hogyha üldözének,
Önérzetünk, ha guny szakadt reánk.
Bátoritónk szerelme nagy szívének,
Midőn lét és nem lét közt hanyatánk!

Mienk volt lelke minden drága kincse,
Övé volt népe minden bánata! . . .
Ő lángolt, hogy amazt honára hintse,
S szívet vérezze a bús Golgota . . .
És vértett a száműzetés keresztjén,
Szakgatta szívet a hon-fájdalom:
Mig lelke küzd egy szent, egy drága eszmén:
Hogyan tehesse boldoggá a hont.

És népe bár nyög tenger bűba veszve
S bár a vész hullám mind feljebb dagad:
Érzi, hogy nincsen még reménye vesztve,
S szíven kesergő hívő-dal fakad! . . .
S mig a bús ének a hazát bejárja,
S a honfi szíveken által rezeg:
A beteg honnak tenger bánatára
Gyógybalzsamként hull a szent „üzenet.”

S bár idegen hon tenger bánatában
Epeszti szívet gyilkos fájdalom:
Lelke hozzánk száll szellők sóhajában,
S nevetől zeng itt róma, bérc, halom.
Szívünk betölti éltető erővel,
Vigasztalással, mint a jó apa,
Ki együtt érez drága gyermekeivel,
Ha raja gyilkos bánatára.

mit abból kiszakítani nem lehet. Még ha kath. szempontból mondható volna is, hogy maga a keresztység mint ex opere operato ható szentség oly eltörölhetetlen bélyeget nyom a megkeresztelt kisdredre, hogy a ki egyszer római katolikusnak megkereszteltetett, az többé más hitfelekezethez nem tartozhatik, nem mondható ez protestáns szempontból, mert minálunk a keresztység szertartásának nincs meg ez a mysticus hatása és csak az élő hit, a mi pedig nevelés által ültetetik a lélekbe, tesz valakit az egyház tagjává. A nevelést pedig a szülők hatásköréből kivenni nem lehet, nem szabad s az erre célzó állami törvény, bármily szigorú legyen is, mindig hatálytalannak fog bizonyulni.

Alljunk tehát az eredeti elvi álláspontra, ismerjük el a szülők természetes jogát, a mint azt a józan természetes ész és észjog mindig elismerte. Mert, habár az 1868. évi LIII. t. cikk 12. §-a észszerűbb, jobb volt is, mint azonrendel, hogy vegyes házasságból született minden gyermek csak a római catholica vallást követheti és jobb volt, mint az 1790¹/₄-ik évi XXVI. t. cikk azon intézkedése, hogy a római kath. apának minden gyermeke az apa vallását követi, de még sem fejezi ki egyik sem az elvileg helyes álláspontot. És én meg vagyok győződve, hogy ha a római kath. klérus nem erőlködött volna azon, hogy olyan állami intézkedés vétessék fogamatba, a mely a szülők szabad rendelkezését egyoldalulag az ő javára korlátozza, soha senkinek eszébe sem jutott volna, hogy ilyen korlátozó törvény, a minő például az 1868. LIII. t. cikk az *egyenlőség és viszonyosság alapján hozassék*, a minek az előző igazságtalan s méltánytalan törvénnyel szemben van ugyan teljes jogosultsága, de önmagában, tekintve az előző törvények nélkül, önmagában nincs.

(Vége köv.)

Antal Gábor.

Vezércikk helyett.

A lapunk 13-ik számában ugyan e cím alatt közölt esettel teljesen megegyezik az itt következő.

„A Károly román király nevét viselő 6. gyalogezred egy közlegényét, *Princz Pált* — mint értesülünk — ma szállították nehéz vasban a komáromi katonai börtönbe. Princz két esztendei várfogságra van ítélve — *nazarénusságért*. Esete a következő:

A mult októberben, mikor be kellett állani, Princz legelső alkalommal eldobta a fegyvert és kijelentette, hogy ő mint igazhitű nazarénus gyilkos szerszámot a kezébe nem vesz. Büntették mindenféle módon, de hiába. Végre október végén elítélték öt hónapi szigorú fogságra. Princz nagy béketeljesüléssel ült a börtönben, kijelentvén, hogy ő most úgy szenved, mint Jézus — a keresztfán. Alig várta, hogy kiszabaduljon, de csak azért,

hogy újra eldobhassa a puskát. Meg is cselekedte ezt most nemrégiben. Most kapott két évi várfogságot. Nagy szíveséggel indult a komáromi vértanúságba. A hadbírósnál nézve viselkedése nem volt meglepő: a katonaságnál tudnak eseteket, hogy nazarénus katona 10—15 évet is tölt a börtönben s még sem vesz fegyvert a kezébe.“

Mire is itélik azt a katolikus papot, a ki az állam egyik alaptörvényének, az 1868. 53. t. cikknek nyilván ellene szegült s az olcsó martirium vértanúságát akarja homloka köré fonni? Felelet: tiz osztrák értékű forintra. Hjah, az katolikus pap — annak a törvénysértése más elbírálás alá esik; a nazarénus meg csak nazarénus. Igaz, hogy mindkettő lelkiismeretére hivatkozik. De hát az sem egyforma értékű.

KÖZÉLET.

Történeti adatok a katonai levelezés tárgyában.

Szombaton tárgyalta a ház a katonai levelezések tekintetében beadott kérvényeket.

A felszólalásokkal s a szavazással itt, e helyen nem foglalkozunk; megteszszük ezt lapunk más, arra rendeltetett helyén; hanem a mult tárházából, egyszerűen felmutatunk két érdekes adatot.

I.

Ez első közlemény a nemes törekvésű *Kultúr* István által 1806-ban megindított „*Hazai tudósítások*“ című hetenkint kétszer megjelent lapból van véve, melynek kiadásáról az érdemes szerkesztő azt írja: „Reményem, hogy a Haza előtt kívánatos dolgot tselekszem, ha a **FELSÉGES TSASZÁRI ÉS KIRALYI ENGEDELEMNEK** szoros értelmé szerint egyedül Magyar Országot és a Magyar Koronához tartozó Országokat tesztem figyelemteliségem tárgyává és „**HAZAI TUDÓSÍTÁSOK**“ nevezett alatt valóságos Eredeti Újságot kezdek“.

E folyóirat mondott évi III. számában — Szent Jakab (Julius) hava 9. napján jelent meg, olvassuk a 22. lapon a következő érdekes tudósítást.

ÓVÁRRÓL Sz. Iván hava 10. napján.

Tekintetes Ns. Mosony Vármegye Hazánk több Ns. Megyéit Pünkösöd hav. 20. n. kezdett Köz Gyűlésében mérsékelt buzgósággal követte: mert 1). Meghatározta, hogy nem tsak a Jegyzőkönyvek, hanem a Levelezések is minden Törvényes Tisztségekkel, és Községekkel Magyar nyelven folytassanak. *Ide számlálván a Magyar Regementeket, és a Magyar Országai Fő Hadi Igazgató Széket is. Tsak a Német Törvénysekkel, vagy a Német Regementeknek Előljáróikkal hagyta meg egy ideig a Deák nyelvet.* 2). A Vármegye Tiszteinek meghagyta, hogy minden Hivatalbéli Tudósításait Magyar nyelven adják be, és minden Magyar Országai Előljárókkal azon levelezzenek. 3). Minden magános személyeket is arra kötelezett, hogy Jelentéseiket, vagy Kinyilatkoztatásait Magyar nyelven nyújtsák be. Kivévéen a Jobbágyokat, kiknek még két esztendeig, hogy az által ne terheltesseken, szabad lésszen Esedezéseiket más nyelven beadni. De 4). a Törvénykezés folyamatjában, noha óhajtaná mindjárt behozatni a Magyar nyelvet: mindazonáltal, hogy a Félénkeknek sziveikből minden nyugtatlanságot kivegyen, és a szükséges törvényes kifejezéseknek megállításokra, nem

külömben az Ügyészeknek magok gyakorlásokra, időt engedjen; még két esztendeig megengedte, hogy akár Magyar, akár Deák nyelven szabad legyen pert támasztani: de úgy, hogy az Allperes kötelezettsék azon nyelven felelni, melyen a per kezdődött. Hogy pedig ezen idő múlva annál bizonyosabban közönséges folyamathoz mehessen a Magyar nyelv, most 5). a Földes Uraságokra nézve is meghatározatott, hogy azt az Ürszékeken, ha előbb nem, két esztendő múlva bizonyosan felvenni tartozzanak. Minthogy pedig Fels. Királyunk és az Ország Rendei a Magyar Nemzetnek dicsőségét kívánván emelni a nyelvet Országos Nyelvvé tették: de czieljokat el nem érnék, ha tsak a Földnépe is ezen nyelvet meg nem tanulná; azért 6). a Lelki Pásztorokat, és Iskola Mestereket arra készíteni ezen Nemes Vármegye, hogy a Papok ugyan a Keresztyén Tudományok előadásában; a Mesterek pedig az Iskolai tanításban, a mennyire lehet, a Magyar nyelvel éljenek. E végre 7). megkérítették a Megyebeli Püspök Ur, és a Földes Urak, hogy tsak olyan Papi személyeket küldjenek, vagy ajánljanak, a kik a Magyar nyelvet értik, és azoknak meghagyják, hogy a felszerülő ifjúságot mennél előbb a Magyar nyelvre, és ez által a Keresztyén Tudományra oktassák: de e mellett a nyelvnek a közönséges életben, és a Kereskedésben való haszna által is a tanulásra édesgetni igyekezzenek. A Mesterek pedig 8). ha magok nem tudnának, mindjárt olly Segédeket fogadjanak, kik a gyermekeket magyarul taníthassák. Ezen oktatásra kötelesek voltak ok már 1793-dik esztendőtol fogva, mely hosszú idő alatt annyi idejök volt a nyelv tanulására, hogy senki most ezen rendeltést hirtelenkedéssel, vagy erőltetéssel nem vádolhatja. Ha talán afféle Segédeknek való Ifjak itt nem találhatnának, a szomszéd Ns. Vármegyéből kérettesenek. Hogy pedig ezen Rendelés, a gyermekeknek haladék nélkül való oktatásokra nézve füstbe ne menjen, a Járásbeli Szolga Biró Urak minden Gyűlésben a Tanításnak minden helységben való folyamatjáról Tudósítást tgyenek.

Azon Polgári és Peres dolgoknak folytatásokra megkivántató kifejezéseknek, melyeket Ns. Pest Vármegye közölt, bővebb megvizsgálatását Ó Excell. Eszterházy Ferencz Gróf Fő Ispány Úr a Ns. Vármegye egyezésével ezen érdemes személyekre bizta: t. i. T. Nemesszegi Kir. Tan. V. Ispány; Fő Tiszt. Márton József Győri, Bényovszky János Posonyi Káptalan Tagjaira; Fő Notarius Úrra, és Szalé Lajos, és Zsidó Ferencz Törvényszék Biráira. Kik munkáikat a Nemes Vármegyének bemutatni tartoznak. E mellett a Törvény 4-dik cikkelyét úgy kívánja ezen Ns. Vármegye, tellyesíteni, hogy ez tán is elkerülhetetlenül minden Hivatalokra a Deák nyelv tudása megkivántassék.

Nemes Pest, Bihar és Győr Vármegyéknek a feleletben az jelentessék, hogy ezen Ns. Vármegye a szoknak, s kifejezéseknek megállítására azt tartaná alkalmasnak, hogy vagy az Pesti Universitas, vagy Ó Felsege engedelmével állítandó Tudós Társaság dolgozná ki azon közönségesen megtartandó szavakat.

II.

A második érdekes emléket, mely szintén e tárgyra vonatkozik, *Ujlaki* István főerdész ur szíveségből közöljük a sárospataki közbirtokosság leveles ládájából.

„Szabad Sáros Patak város Előljárósága Gyűléséből Mart. 4. 1844“.

„E. H. Ferdinánd nevét viselő 3-ik számú magyar lovas ezred Kormányának“.

Folyó évi Februárius 12-én tett hivatalos tudósításunkhoz — ujabbi megkeresés nyomán — pótlólag azt adjuk: hogy Beck fő Kovács mester által Macsata Máriától született János fiúra hagyott pénz iránt, — a városi Előljáróság főfelelősége mellett — Nemes Boros László kinevezett Gyámtya fog évenként számadással tartozni. — A 10-ik számú lovas ezredtol érkezett irományokat pedig ide rekesztve küldjük“.

Értünk lángol, miattunk vérzik keble!
Ébren viraszt a nemzet álmain,
S a hon szívének verését figyelve
Gondjában elfér a nagy és kicsiny!
Lelke itt lobog, egyre itt világít,
Mindent látó szem a nemzet felett,
Órül, ha itt a művészet virágozik,
Vagy az iparnak fejlődése lett.

De lángpallossal üldözi a gyáva
Időnek romlott, léha gyermekét! . . .
Villámokat szór arra, a ki árva
Honának elárulja érdekét.
Biztat, ha félsz és ostromol, ha tévedsz,
Önzés, ha elfog s közöny porba von,
Igazán szól a nemzet nagy szívéhez,
S büszkén felérez szózatán a hon.

És a mig él, ugy tetszik mintha itten
Közöttünk ülne szent bizalmasunk,
És szólna hozzánk nyájasan, meghittén,
És mi nagy lelke tükrén olvasunk.
Vagy mintha ajka szent profetiája
Átrezgené a végtelen jövőt,
S mintha lelkének szent áldása szállna,
Hazánkra az új ezredév előtt.

S midőn nem birva a nehéz keresztet,
Életére tör a sötét halál:
Szívünkön a bu kinja által reszket
Istenhez egy nép szent imája száll:
„Ne! Oh nagy ég! Ne vedd el jó atyánkat!
Térden könyörgünk!“ . . . Oh mind hasztalan!
Nem hallgatta meg a nagy ég imánkat! . . .
Jött a gyilkos hír! „Végo! Végo van!“ . . .

Remegj te föld!.. Megráz nagypéntek gyásza,
Óltözködjél nap gyász felhőibe!
Borulj az égre ajkunk bús fohásza,
Lelkünket kin-tenger borítsa be!
Sirj nemzetem a bús kétségek árján,
Pataként ontsad fájó könnyeid!

Meghalt apánk s mi itt maradtunk árván!
Reményünk törve, törve már a hit.

Volt a ki eddig gyászodat viselte
És elhordozta fájó sebeid!
Ki nagy lelkével lelked felemelte,
S biztatva a Nebó hegyére vitt.
Eddig te zengted biztató ajakkal:
„Ne sirj Kossuth! Szabad lesz még a hon!“
Most, hogy te sirsz, nincs a ki megvigasztal,
Az ő halála mindent gyászba von! . . .

De nem! . . . Nézzétek a szent drága hamvak
Közelednek a honi föld felé! . . .
Szívünk dobog! . . . Itt lesz nyugalma annak,
Ki életét a honnak szentelé!
Még hamvainak is van küldetése,
Szentebb lesz áldott szívtől e föld,
Szent lángra gyul a nemzet érverése
Hitet, reményt szívünkben újra költ.

Temetés van! . . . Oh nagy nap e hazában!
Fájdalmas nap, de nem vigasztalan! . . .
Szívünk keserg még tépő bánatában,
De könnyeink ne öntsük hasztalan! . . .
A megváltóknak sorsa bú keresztje,
De sirjokon az élet fénye kél!
A koporsóból feltámad az eszme!
Bizzál hát népem! Bizzál és remélj!

Hazám költői átható dalokban
Zengjétek a dicsőnek jellemét!
Ígétek égjen messze századokban,
Mint csillagsugár oszlatván az éjt.
Mint drága gyémánt, mely sötétben csillog,
Mint szikla: törhetetlen jelleme!
Hazánk egéről oh te drága csillag!
Soha örökké oh ne tűnj te le.

Anyá! E drága csillagra mutass te,
Ha gyermeked gyöngéden oktatód!

Hogy ugy szeresse, a mint Ő szerette
E drága hont serdülő magzatod!
Ifju hevülj e nagy szív égő lángján!
Kossuthra függeszd hő tekinteted!
S te haldokló agg a halotti párnán
Kossuth nevével áld meg gyermeked.

Múzsá! A napnak lángsugariból font
Koszoruba véd a dicső nevé,
Mely népek éltén fényes forduló pont,
Ezzel ékítsd honunk történetét!
Hadd ragyogja be e fényes dicső nap
Új ezredévünk titkos fátyolát,
Mint áttöri a fényben felkelő nap
A sötét felhők zord borulatát.

Szent idvezültünk! Oh jer és derítsd fel
Érted kesergő gyászunk éjjelét!
Edzd meg lelkünket törhetetlen hittel,
Nézzed itt minden szív s lélek tiéd!
Mig sirodon borongva könnyet ejtünk:
Sugd meg nekünk nagy lelked álmait! . . .
Te megváltottál, mi el nem felejtünk!
Jer! aranyozd meg néped napjait! . . .

Hiszten te élsz! Neked halál nem árthat!
Csak lelked fénylő szárnyát áldja meg,
Hogy légy ébresztő fénye rab hazáknak
És milliókra hintsd szét kincsedet! . . .
Hogy láng szerelmed messzebb áradozzon,
És összeköthesd milliók szívét!
Hogy a szabadság dús virágot hozzon,
S e föld megülje testvér ünnepét.

Szent Istenünk! Népek hatalmas atyja!
Igazságodban vetjük horgonyunk!
Te kinek kezded az időt forgatja
Oh tedd boldoggá drága szent honunk!
Ápold szívünkben a forró szerelmet,
Hazánk szerelmét, ápold igazán;
Hogy ugy csüngessünk, mint anyán a gyermek,
E vérrel szentelt, drága, szent hazán! . . .

Egyéb iránt tudósítani rendeltetett a helyben ezred Kormány, hogy maga az ezred teljesen magyar, nevezetjé is szinte magyar levén, és ugyancsak Magyarhonban feküdvén, — hozzánk magyarokhoz, kik a magyar huszárok kedvéért németül tudni nem tartozunk — magyar nyelven írjon, mert különben ezentúl felbontatlan visszautasítjuk".

Minden tisztelettel maradván a nemes Ezred Kormányának hivatalból aláztos szolgálja

Szakácsy Dániel, s. k.
Szabad Sáros Nagy és Kis Patak városai
Elöljáróságának Jegyzője.

Az 1844. évi Március 4-iki közbirtokossági jegyzőkönyv 204. számú határozata, melynek nyomán a fentebbi levél iratott és küldetett, — még erősebben szól, a mennyiben a magyar huszároknak ezen német levelezését egyenesen „lovagiatlanságnak" mondja.

Hogy ezen dolog a jelenleg is fennálló közbirtokosság jegyzőkönyvében van, annak az a magyarázata, hogy a két városi közbirtokosság az 1835-ben történt örökös váltás útján belépett az összes földesúri jogok élvezetében és gyakorlatába és így akkori időben az összes városi közigazgatást, mint földesúri testület maga vezette és látta el.

Ujlaky István,
közbirt. jegyző.

EGYHÁZI ÉLET.

Az országos ev. ref. lelkészi özvegy- árvai gyámintézet alapszabály-ter- vezete.

(Folytatás.)

II. FEJEZET.

Az özvegyek és árvák ellátásáról.

14. §.

A 3. §-ban felsorolt lelkészek özvegyei és árvái, a a mennyiben férjük, illetőleg atyjuk legalább 10 beszámítható szolgálati évvel bírt, a férj, illetve atya elhalálása után, állandó éjjáradekra, illetőleg neveltetési segélyre tarthatnak igényt.

15. §.

Az özvegyi éjjáradek összege, a néhai férj beszámítható szolgálati éveinek s élvezett fizetésének alapul vétele mellett, de az egyenlőség és testvériség elveire is tekintettel, akként állapítatik meg, hogy a lelkészi állomások a szerint, a mint azoknak javadalma 700 frtnál kevesebb vagy több, két csoportba osztatnak be s ezeken belül, a szolgálati évek száma szerint, a következő §-ban részletezett különböző arányban kapnak az özvegyek az állandó éjjáradekot.

16. §.

I. A 700 frtot meg nem haladó évi fizetéssel bírt lelkészek özvegyei:

10—15 évig terjedő szolgálati idő után évi	100 frt
15—20 " " " " " " " "	150 " "
20—25 " " " " " " " "	200 " "
25—30 " " " " " " " "	250 " "
30—40 " " " " " " " "	300 " "
40—50 " " " " " " " "	400 " "

II. A 700 frtot meghaladott fizetéssel bírt lelkészek özvegyei pedig:

10—15 évig terjedő szolgálati idő után évi	150 frt
15—20 " " " " " " " "	200 " "
20—25 " " " " " " " "	250 " "
25—30 " " " " " " " "	300 " "
30—40 " " " " " " " "	400 " "
40—50 " " " " " " " "	500 " "

éjjáradek élvezetére jogosultak.

17. §.

Az árvák részére folyósítandó neveltetési segély összege, csak atyátlán árváknál, minden egyes árvára külön-külön, az özvegy anyja részére meghatározott éjjáradek $\frac{1}{6}$ -ában állapítatik meg; a szülők nélküli árvák pedig az anyát megilletetett éjjáradek $\frac{1}{4}$ -ed összegét nyerik neveltetési segély címen. A neveltetési segély összege azonban, atyátlán árváknál az özvegy anyja járulékanak fele összegét, szülőtlen árváknál az anyát megilletetett éjjáradek $\frac{3}{4}$ -ed összegét felül nem haladhatja.

18. §.

Az éjjáradek kiszolgáltatása megszűnik: ha az özvegy újból férjhez megy, vagy meghal; a neveltetési segély kiszolgáltatása pedig akkor, ha:

1. a fiárvák a 20 évet, a nőárvák pedig a 18 évet betöltötték, vagy ez utóbbiak azt megelőzőleg férjhez mentek;
2. ha az árvák oly egyházi, vagy iskolai segélyben részesülnek, melynek összege a neveltetési segély összegét meghaladja és végül
3. ha elhalnak.

19. §.

Az atya nélküli árvák, anyjuk elhalálása esetén, a szülőtlen árvák magasabb neveltetési segélyének élvezetében jutnak.

20. §.

Azon lelkész, helyettes lelkész, körlelkész vagy missionarius özvegye, kinek néhai férje a gyámintézetnek tagja 10 évig nem volt, csak végkielégítésre tarthat igényt, mely az özvegyekre nézve a 15. §-ban körvonalazott elvek szerint következő összegben állapítatik meg:

I. A 700 frtot meg nem haladott fizetéssel bírt lelkészek özvegyei részére:

1—5 évig terjedő szolgálati idő után	200 frtban
5—10 " " " " " " " "	300 " "

II. A 700 frtot meghaladott fizetéssel bírt lelkészek özvegyei részére:

1—5 évig terjedő szolgálati idő után	300 frtban
5—10 " " " " " " " "	500 " "

A 10 évi beszámítható szolgálati idővel nem bíró lelkészek elmaradt árvái pedig a 17. §-ban meghatározott életkor eléréséig, az alap állásához képest, s a netán más alapokból részükre juttatott segélyek összegének tekintetbe vételével, évről-évre külön megállapítandó nevelési segélyben részesítettek.

21. §.

Állandó gyámolításra vagy egyszersmindenkorra szóló végkielégítésre azonban, a fentebb jelzett előfeltételek megléte esetén is, csak az az özvegy tarthat igényt, ki néhai férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg kelt össze, annak haláláig vele együtt élt és erkölcsös életet folytat.

Állandó vagy egyszersmindenkori segélyre pedig csak azon árvák bírnak igényjogosultsággal, kik az elhalt lelkész édes gyermekei.

22. §.

Az előbbieken megkivánt általános kellekeken kívül, az alábbi pontokban felsorolt esetekre, még a következő rendelkezések állapítanak meg.

a) Azon özvegyek, kik néhai férjükkal, ennek 60 éves kora után keltek egybe, valamint az ezen házasságból származott gyermekek állandó ellátásra igényvel egyáltalán nem bírnak s végkielégítésben is csak akkor részesíthetők, ha néhai férjükkal legalább 5 évig együtt éltek.

b) Amaz özvegy pedig, ki 50 évesnél idősebb lelkészhez ment volt férjhez s az ezen házasságból származott gyermekek, állandó éjjáradekra, illetőleg nevelési segélypénzre csak úgy tarthatnak igényt, ha férjük, illetve atyjuk a házasság megkötése után legalább 10 évig élt s a gyámintézet tagja volt.

Az árvák részére azonban a 19. §-ban biztosított kedvezmény ez esetben is fentartatik.

c) Azon özvegy, ki néhai férjével nem élt együtt, vagy attól törvényesen elvált, a férj után semminemű segélyre nem tarthat igényt, gyermekei azonban, ha a feltételek különben megvannak, segélyre igényvel bírnak és szülők nélküli árváknak tekintendők.

d) Az az özvegy, ki erkölcsösen életet folytat, vagy valamely büntetést vagy vétség miatt a polgári bíróság által elítéltetett, éjjáradek vagy végkielégítés iránti igényt nem érvényesítheti s a netán már megszerzett állandó segélyt elveszti; gyermekei azonban, ha a feltételek különben megvannak, segélyre igényvel bírnak s szülők nélküli árváknak tekintendők.

23. §.

Tekintet nélkül a fennebb elősorolt kizárási okokra, a gyámintézet kötelekebe tartozó minden öv lelkésznek, helyettes lelkésznek, körlelkésznek és missionariusnak, ki a gyámintézetnek legalább 3 évig tagja volt, halála esetén hátra maradó özvegye, árvái, vagy ilyenek nem léteben egyéb hozzátartozói, kik tisztességes eltemetéséről gondoskodnak, az elhunyt beszámítható fizetésének 10%-át nyerik a gyámintézetből temetési segély címen, mely összeg a gyámintézetet alapot kezelő egyházkerületi hatóság által, a haláleset szabályszerű uton történt bejelentése után haladéktalanul kifizetetik.

Azon özvegyek, vagy árvák azonban, kiknek férjük illetőleg atyjuk a gyámintézetnek 3 évnél rövidebb ideig volt tagja, a befizetett fölveteli díjak összegét kapják temetési segélyül.

(Folyt. köv.)

Az érem másik oldala.

..... 1894. április 16.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Beeses lapjának 29-ik számában olvastam „Az érem másik oldala" című cikkreszletet, melyben szerző „Lelkipásztori napló" feljegyzései alapján s azok idézésével igyekszik kimutatni, hogy a leghívebb lelkészi gondozás mellett is lehet egy gyülekezet élete aljában s minden irányban romlotti. — En aláírom e kijelentést, de olyan értelemben, hogy a romlás magvának elvetése oly egyén alatt történt, ki „hü"-nek egyáltalában nem nevezhető s ki bizonyonyal évtizedes hanyagságának keserű gyümölcseit hagyta örökségül utódának. — „Lelkipásztori napló" közölt szövege engem megkapott. — Nem, nem az én egyházközségemről szól az ének, de oly sok hangja ráillik erre is. — Eltörülve, mégenyhítve egy-két igen sötét vonást, halványitva egy kissé azt a ríktó, megdöbentő rajzot: annyira ráillik népemre az a visszataszító, — de én el tudom hinni — igaz festés.

Hiszem, kérem a nagyérdemű Szerkesztő urat! nem kell ahhoz pesszimizmus, hogy az ember ilyeneket mondjon. — En ideális lelkű, ifjú ember vagyok, pályám kezdetén, lelkem szárnyai, hála Istennek, épek és mégis, méltóztassék elhinni, sok hasonló dolgot elmondhatnék akár itthonról, akár máshonnan; melyek mint a bűnös mulasztások büzhődt mérges gyümölcsei undorral töltik el az embert. — Rothad valami Dániában! Méltóztassék csak tudakozódní őszinte és kötelességtudó emberektől, be fogják vallani, hogy bizony annak a „naplónak" sok tekintetben igaza van; hogy nem egy, de több egyházközségben a vallásos élet: üres látszat, a lelkészhez és egyházhöz való ragaszkodás: farizeuskodás.

De mondom: én ideális lelkű ember vagyok s az is akarok maradni utolsó lehelletemig s így engem a romlottság ijesztő képe el nem rettent, meg nem bénít; sőt hatványozott munkásságra, erősebb küzdelemre ösztönöz. S hiszem Istenem, hogy a mit más elrontott, én megjavíthatom. Kész szolgálja.

Verus.

TANÜGY.

Anyakönyvvezetők vagyunk.

II.

Áttérek azért az iskolai anyakönyvek vezetésére, melyhez szó fér, nem kevés. Nem is említve, hogy a népiskolai anyakönyvek vezetése még az állami iskolákban is nagyon fogyatékos és mostoha elbánásban részesül, fájdalommal látjuk, hogy oly népiskolák még e XIX. század utolján is bővében vannak, hol a tanítók semmiféle rendtartási nyomtatványokat nem vezetnek; vagy ha a tandíj beszedhetése végett vezetnek is valamelyes névsort, azok is a következő évben, mint pályavégzett kérészek, semmivé lesznek ephemer életpályájok után.

Ha vannak, a kik a statisztikának nem tulajdonítanak is nagy fontosságot; ha vannak, kik nem tekintik az összegyűjtött s megőrzött tanügyi adatokat a nemzet kulturális haladása legbiztosabb fokmérőjének, az értelmi és erkölcsi miveltés irányítójának, — legalább, mint egy későbbi kor belátóbb Achenwalljai számára gyűjtendő fontos neveléstörténeti adatokat, vagy ha tetszik, hát — curiosumképp még is följegyezhetnék, hogy évről-évre ki volt a tanító? mennyi volt a tanítványok száma stb.

Éppen ezért az iskolai hatóságoknak sürgősen kellene már valamit tenni ez ügy érdekében, és pedig először intézkedni, hogy a tanítóképezdékben a statisztika alapvonalai akár az alkotmánytan, akár az iskolaszervezetben kapcsolatban röviden, különösen nevelés-oktatási szempontból előadassanak; másodsor utasítani az iskolafentartókat az iskolai nyomtatványok beszerzésére s a tanítókat azoknak pontos vezetésére s megőrzésére.

Az állam által kiadott s az azt híven utánzó felekezeti népisk. rendtartási nyomtatványok sem nem célszerűek, sem nem kielégítők. Nem célszerűek, mert pl. az „A. B. és C. mintában háromszor is be kell jegyeznie a tanítónak egy és ugyanazon gyermek nevét, születési helyét, évét, hó- és napját, atyja nevét, foglalkozását, házszámát. Miért az oknélküli munkaszaporítás? És mégsem kielégítők, mert az összes 4 (A. B. C. D.) mintából az illető népiskola mindennemű állapotról teljes kimerítő képet nem nyerhetünk. Ma pl. a tanítónak tudomása sincs a tankötelesekről, ha csak azt privátim saját buzgóságából be nem szerzi, részint a keresztelési anyakönyvekből, részint az előjáróság sokszor hiányos összeírásából és ma ez a legfőbb oka a rendetlen iskolázásnak; ugyanis a községi előjáróságnál meg van a tankötelesek összeírása, de hogyan tudhatja, hogy az iskolakötelesek járnak-e mindnyájan? ...

Ezen s ehhez hasonló bajokon csak gyökeres reformmal, nevezetesen úgy segíthetni, ha az iskola mindennemű állapotát feltűntető 9 minta szerkesztetik s vezetetik. Mindenik, alább elősorolandó minta szüksége s sége azonnal belátható.

A. minta. Iskolakötelesek kimutatása, melybe a növendék neve, születési helye s ideje, szüleinek nevei s azok foglalkozása jegyzendő be s a keresztelési anyakönyv s az előjáróság összeírása alapján minden évben legkésőbb a szünetelő végéig elkészítendő. Az anya nevét is azért célszerű bejegyezni, mert kivált falu helyen sok ugyanazon nevű gyermek van.

B. minta. A tényleg iskolába járók anyakönyve, mely egy magában összefoglalná az eddigi A. B. és C. mintát; tehát szolgálna, mint felvételi, mulasztási és osztályzati könyv olyanformán beosztással, mint azt Mayer tanító kombinálta s Nagyszombatban ki is adta; azonban még az is egyszerűsíthető, a mennyiben az A. minta tartalmazván a növendékre és szüleire vonatkozó adatokat, azok itt elhagyhatók, egyszerűen a B. minta második rovatában az A. minta megfelelő száma is a gyermek feladásakor bejegyzendő s ezen kívül csak a tanuló neve és házszám. A mulasztási napló részben — az eddigi naplókkal ellentétben — a hónapok függőlegesen, a napok vízszintesen állnak egymás mellett, mi által a mulasztás bejegyzése megkönnyíttetik és sokkal kevesebb időt vesz igénybe, mint a most használt mulasztási naplók. A további rovatok a tanulónak egyes tantárgyakban való előhaladása bejegyzésére valók. És így a B. minta három főrészből áll: első része a tanuló feladásakor, második része év közben, harmadik része év végén töltendő ki.

C. minta. A mostani D. minta helyett, a más iskolába járó gyermekek kimutatására.

D. Minta. Az iskola egészségi állapotáról adna tájékoztatást, feljegyeztenvén ebbe az évközben előforduló betegség vagy ragály, valamint az iskola szünetelése valamely járvány miatt s az esetleg elhalt tanulók nevei.

E. minta. A hitvallást tett (confirmált) gyermekek névszerinti kimutatása, kik és hányan tudtak ezek közül írni? olvasni?

F. minta. Leltár, vagyis az iskola mindennemű butorainak s taneszközökének évenkénti pontos összeírása, melyek a tanító kezelése s őrizetére bízva, az iskolaszék által évenként megvizsgálandók.

G. minta. A faiskola állapotának kimutatása, feltűntetvén ebben az összes táblák s az azokban levő vadoncok s nemes csemetek száma minden faj külön-külön.

H. minta. Az iskola összes statisztikai adatait tartalmazná a fentebb elősorolt minták alapján minden év végén az eredmény számokban összegeztenvén. 46 rovata közül ez első a tanév megjelölése, 2—6-ig az iskolakötelesek (A. minta.) 7—27-ig az iskolába járók, (B. m.) 28—30-ig a más iskolába járók (C. m.) 31—32-ig az elhalt iskolások, (D. m.) 33—36-ik a confirmált gyermekek száma, (E. m.) 37—39 tanítók nevi; 40—43-ig a butorok és taneszközök száma, (F. m.) 44—45-ig, a faiskolai vadoncok és nemes csemetek száma, 46. jegyzet.

Ezenek kívül még szükséges egy jegyzőkönyv, melynek első része az iskolaszéki gyűlések jegyzőkönyveit, másik része az iskolalátogatók bejegyzéseit, harmadik része az iskola életében előforduló nevezetesebb tanügyi történelmi feljegyzéseket tartalmazná. ...

Igy vagy másképen, de okvetlenül szabályozni kellene a népiskolai rendtartási naplók ügyét. Az eszme Magyarország összes népiskoláinak történetét megírni az ezredéves ünnepre, már is fölmerült az orsz. tanítói bizottságban; de azt vajmi bajos lesz adatok hiányában megtenni. S mi sem hagynánk-e föl semmi adatot az utókor számára?!

Falusí.

Felekezeti tanárok nyugdíjintézete. A képviselőház közoktatásügyi bizottsága, Schwarz Gyula elnöke alatt tartott ápril 18. ülésében tárgyalás alá vette a törvényjavaslatot azon nyilvános intézeti igazgatók, tanárok, tanítók, igazgatók s tanítónők nyugdíjazásáról és hozzátartozóik ellátásáról, kikről állami, vagy más hasonló természetű közrendelkezéssel gondoskodva nincs. A bizottság ülésén a közoktatásügyi kormány részéről jelen voltak: Csáky miniszter, Berzevics államtitkár s Klamarik min. tanácsos s felkérés folytán a szükséges számítási felvilágosítások megadására Boggyó kereskedelmi tanár.

Farbaky előadó hangsúlyozza, hogy a törvényjavaslat régen érzett hiányon van hivatva segíteni s javára fog szolgálni az ország kulturális érdekeinek is. A javaslatot általánosságban elfogadásra ajánlja. Sággy és Bánó örömmel üdvözlők a javaslatot s a bizottság általánosságban elfogadja azt.

Áttérve a bizottság a törvényjavaslat részletes tárgyalására, az 1-ső §-nál Bánó kívánatosnak tartaná, hogy a törvény a theologiai akadémiák tanárait is kiterjesztessék.

Gróf Csáky miniszter utal arra, hogy törvényjavaslat tárgyában tartott enyheten mindkét protestáns felekezeti képviselői kijelentették, hogy nem tartanák kívánatosnak a theologiai akadémiák tanárait való kiterjesztést. A bizottság a miniszter, Berzevics államtitkár és Klamarik m. tanácsos részletes felvilágosításai, Sággy, Sréter Alfréd, Molnár Antal és Farbaky előadó felszólalásai után a Molnár Antal által indítványozott szerkezeti módosítással érdemleges változtatás nélkül fogadja el a §-t. A 3. §-ból Okolicsányi töröltetni javasolja azon rendelkezést, mely szerint az intézetek tanulóitól a nyugdíj- és gyámintézet javára díj szedetik. Gróf Csáky miniszter, Klamarik miniszteri tanácsos és Boggyó tanár felvilágosításai után a bizottság érdemleges módosítás nélkül elfogadta a szakaszt. A 4-ik §-t Molnár Antal és Sággy Gyula által indítványozott szerkezeti módosításokkal fogadták el. A 8-ik §-ba Sággy felszólalására felveendőnek mondták ki, ha valamely tanerő új tanintézetbe lépésekor megtartotta az előbbi tanintézetben élvezett magasabb fizetését, nyugdíja ezen magasabb fizetés után számítható. A törvényjavaslat többi szakaszai érdemleges módosítás nélkül elfogadtatván, az ülés véget ért.

Az országos magyar iskolaegyesület e hó 20-án tartotta meg közgyűlését Budapesten. Gerlóczy Károly alpolgármester, elnök nagyszabású beszédben vázolta az egyesület feladatát. Jelenleg az egyesület 11 óvodát tart fen, illetve segélyez. Vagyona 90 ezer forint. Bevétel 19 ezer, kiadása 20 ezer forint volt a múlt évben.

A kereskedelmi iskolák ügyében a múlt hét elején szaktanácskozás volt a kultuszminisztériumban, mely a különféle ilyen intézetek részére megállapítandó egyöntetű tanterv fölött tanácskozott.

Szertornázás kézikönyve a címe Szaffka Manó 15 éves könyvének, mely Normay J. és társánál jelent meg Budapesten. Ára 75 kr, vidékre 80 kr. 50 példány után egy tiszteletpéldány jár.

IRODALOM, MŰVÉSZET.

* **A „Protestáns Szemle”** f. évi negyedik füzeté következő érdekes tartalommal jelent meg: Kossuth Lajos. Kenessey Béla fekkölt nekrológja a nagy hazafi halála alkalmából. Nehány statisztikai adat az ev. ref. egyházzól. Irta Dr Vargha Gyula, az orsz. statisztikai hivatal aligazgatója. A nagyfontosságú tanulmányra még visszatérünk. A magyar protestáns házassági jog rövid története 1786. IV. közlemény. Pokoly Józseftől. Megjegyzések a házassági jogról szóló törvényjavaslatra. Révész Kálmántól. Polemikus cikk Várnay Sándor előbbi, hasonló tárgyú értekezésével szemben. A Magyar Prot. Irodalmi Társaság felolvasásai közül itt Kenessey Béla felolvasása van közölve a „Prot. egyház társadalmi munkásságáról”, melyet mindjárt a felolvasás után behatón ismertettünk „Licenciatus” tollából. A hazai irodalomban bőséges és alapos kritikai lapszemlélet ad a protestáns irányú lapokról. E derék munka általában elismerésre méltó s csak az emberi munkát, még a legjobbat is jellemző végeességnek lehet betudni, ha egy pár pontatlanság, vagy félreértés is van benne. Végül a külföldi irodalom szemléje zárja be a 76 oldalra terjedő s nem tagok által 60 kr-ért kapható füzetet.

* **Fejes Istvánnak** a „Prot. Irodalmi Társaság” folyó évi március 16-iki estélyén felolvasott értekezése „A protestáns egyház feladata, tekintettel a jelen egyházpolitikai s társadalmi kérdésekre” cím alatt, mint a társulat kiadványa megjelent, ára 20 kr, annak idején behatón ismertettük, most pedig melegen ajánljuk.

* **Czékus László** abauj-szántói ev. lelkész, az ottani Kossuth-alap javára kiadta, a gyászünnepegy alkalmából tartott, igazán szép egyházi beszédét, ára 10 kr. Kapható a szerzőnél.

UJDONSÁGOK.

— **A király-helmeci tűz.** Tudósítónk írja: Folyó hó 18-án nagy veszély fenyegette Király-Helmecz városát, a Bodrogek székelyét.

Délelőtt 3, 10 órakor tűz ütött ki a város közepén. G. Berta János gazdaember házában, s az erős déli szél

által élesztve, a rendkívül száraz időben csakhamar 14 ház, melléképületeivel együtt borult lángba; leégett a róm. kath. plébánia, a kir. járásbíróház épülete, sok más ház, köztük a városbáza, róm. kath. iskola és tanítói lak csak úgy menekültek meg, hogy ezen házak tetejét gyorsan lebontották.

Legnagyobb volt a veszély a kir. járásbíróház emeletes épületénél, melynek földszintjén a kir. adóhivatal s a kir. járásbíróház fogházzárkái vannak elhelyezve.

A régi Lorántffy Zsuzsanna-féle épület rendkívül magas teteje mikor lángba borult, annyira biztosítva hitte mindenki az ott elhelyezett hivatalos iratokat, hogy a közelfekvő házból minden menthető ingóságot ez épületbe hordtak össze. Azonban alig omlott össze az égő gerendázat, a stukatórok egymásután gyúltak meg s omlottak össze. Elsőben a telegkönyvi osztály boltozata szakadt be s elzárta a hozzájutást az eredeti telegkönyveket őrző vasajtós kis szobához, egész estig rettegésbe tartva a hivatal személyzetét s a járás közönségét, de a gyorskezü mentők minden figyelmet az épület ezen legbecesebb része felé fordították, s csakugyan az egész épületnek ezen egy szobája nem szakadt be, így az eredeti telegkönyvek teljesen épen megmaradtak. Ha ez a szoba boltozata is beomlik, abból kiondhatatlan és megbecsülhetetlen károk származtak volna.

Gyors egymásutánba szakadoztak be azután a többi hivatalos szobák boltozatai, s a hivatali személyzet a segélyére sietett emberekkel — minden pillanatban kitéve annak, hogy az égő boltozat fejükre szakad — a bíróság összes iratait az ablakon volt kénytelen kidobálni, de már a bútorok, az összes felszerelés, valamint a hivatalnokok sok aprólékos tárgyai, könyvei, a lángok martaléka lettek. Hivatalos iratok a roppant zavarban a legnagyobb valószínűség szerint nem égték el, de egy óriási rendezetlen halomba vannak összehányva. Elégtek a fennálló császári és kir. járásbíróház iratai, valamint az 1872. évi iratok teljesen.

A földszinten elhelyezett kir. adóhivatalt csak az erős bolthajtások mentették meg az elpusztulástól, de úgy a bolthajtások valamint az emelet összes falai annyira megrepedeztek, hogy a másnap hivatalos szemlélet tartó kir. törvényszéki elnök a megmaradt magas kémények lehordatását rendelte el, nehogy ezen meggengült alapon nyugvó kémények leomlásuk által a földszinti helyiségeket teljesen összerombolják.

A kir. járásbíróház ügymenete teljesen felakadt, ha azonnal ideiglenesen bérelt helyiségekbe helyezkedett is — az Évva-féle házba — de a hivatali személyzet megfeszített munka ereje szükséges, hogy hónapok után a rendes kerékvágásba jöjjen.

A füstfelleg láttára Lelesz, Kis-Dobra, Lácza, Lelesz-Polyán, Perbenyik, Bély, Battyán, Szentes, Kis-Géres községek tűzoltó-egyletei szerelvényeikkel a tűz színhelyére siettek, a városi tűzoltó-egylet teljes erejét kifejtette, s különösen kiemelve a lelesz-polyániakat — az ő működésük eredményezte, hogy a tűz nagyobb károkat nem okozott.

Másnap reggel 1/2 9 órakor újra harang-kongás riasztotta fel a különben is megrémült lakosságot, a régi városháza szomszédságában levő lakóház gyuladt ki, s ettől a tűzoltó-egylet szertára, bár ismét erős szél fújt, s nagy veszély fenyegette a ref. templomot és lelkész-lakot, de ezúttal sikerült a tüzet teljesen lokalizálni.

Emberéletben kár nem esett, bár sokan szenvedtek jelentékeny égési sebeket és zúzódásokat.

Az első napi tűz okát ezideig kipuhatolni nem sikerült, a második napit — közhiedelem szerint — gyújtogatás okozta.

A tulzott hírek eszerint, melyek a tűz terjedelmét s az okozott károkat illetőleg számyra keltek, nem nyertek igazolást, de azért a kár így is jelentékeny s különösen lehet sajnálni a járásbíróház épületének leégését.

— **Házasság.** Benics István bodrogekői főszolgabíró leányának, Izának, e hó 22-én esküdtött örökhözvető Ferdinándy Géza honvédelmi miniszteriumi fogalmazó.

— **Hibaigazítás.** Mult számunkban közöltük Sárospatak város főiskolai 500 frtos Kossuth-alapítványának alapító-levelét. A következő kihagyások szives kiigazítását kérjük:

A 2-ik pontban *kultusza* után kimaradt: a „késő utódok kebelében el ne halványuljon, de „szívleljük egyszerűs mind meg a nagy klasszikusz tanácsát.”

És az alapítvány föltételei 3-ik pontjában: *jó tanuló joghaltatók után* kimaradt, „ha ilyenek nem lennének más akadémiák hallgatók közt.”

— **A hivatalos lapból.** Az igazságügyminiszter Nemes Andort Nemes Ferenc sárospataki jogtanár fiát sátoralj-ujhelyi törvényszéki joggyakornokot a szerencsi kir. járásbíróházhoz aljegyzővé nevezte ki. — Ugyancsak az igazságügyminiszter Kardoss Andor szerencsi járásbíróági aljegyzőt a sátoralj-ujhelyi törvényszékhez helyezte át.

— **Gyilkosság.** Kecskeméten Faragó László napszámot 19-én éjjel egy istálló nyitott ajtaján hasba lötték. A szegény embert haldokolva szállították a kórházba. A tettesnek nyomába vannak.

— **Schlauch bitoros Debrecenben.** A mint értesülünk Nagyvárad bitoros püspöke a jövő hó 19-én Debrecenbe utazik bérmálni. A főpap fogadására az illető körök nagyban készülnek.

— **Adakozás.** Sajó-Kaza intelligenciájának nemes gondolkozása. A „Borsodmegyei Alt. Tanító-Egylet” elhatározta, hogy a „Tanítók Háza”-ra gyűjtést rendez; evégből gyűjtőleveket küldött szét. Egy ilyen gyűjtőlevél a nevezett célra, Sajó-Kaza nemes intelligenciájának nagyja és kicsinye egyaránt meghozta szives áldozatát: 20, 6, 4, 2, 1 korona stb. adományokban; így a kegyes adakozás 22 frt 70 kr., azaz huszonkét frt 70 krnyi összegre gyűlt. A nemes adakozók iránt táplált mély tisztelőmet tiltja, hogy becses nevüket felemlítsem, míg a nemes tény nyilvánosságára hozatalát kötelességérzetem parancsolja. Mindenesetre kedves dolog az anyagi támogatás, de annak belbecsét, értékét kiválóan azon körülmény növeli, hogy folyamánya azon nemes gondolkodásnak,

melyet a nevezett intelligencia, a tan- és nevelésügy s azok szerény munkásai: a tanítók iránt táplálnak lelkükben, szívükben. Tiszta forrás az, melyből az igaz ügy felkarolása fakadt. Ha az ösztársadalomban, annak minden rétegében ily nemesen érzi, a tan- és nevelésügy kiszámíthatatlan értékű célját szívükön, lelkükön viselő tényezők munkálnak közre, akkor eljön a népevelés boldogító országa! Aldja meg az Isten a nemes tanügybarátokat! Sajó-Kazán, 1894. apr. 20.

— **Válasz Erszinger Ferenc kir. posta- és távirdekezelő urnak.*** E b. lap 32. számában Erszinger Ferenc kir. posta és távirdekezelő ur válaszol „A jezsuiták keze Ab-Szántón” című cikkemre s e cikkemet majd „merész kombináció”-nak és „felületés”-nek, majd „koholt hírnék és „felújít incidens”-nek nevezi: s a nélkül, hogy magát a tényt igyekeznek megcáfolni, ellenkezőleg beismeri azt pontról-pontra s csakis a saját személyiségét igyekezik tisztázni, a midőn kijelenti, hogy ő „nem vakbuzgó” s a káplán gyakori látogatásai „a hivatalos helyiségben nem ötöt illetik”, erre nézve „nem ő adta meg neki az engedélyt” stb. E 3 utóbbi állítást megnyugvással veszem tudomásul s egyszersmind sajnálkozással fejezem ki, hogy ismeretlen b. személyisége jelzett cikkembe egész ártatlanul belekevertetett. De hát lássa igen tisztelt p. és t. kezelő ur, a közönség egy nagy része velem együtt csak a pusztá tényekről vesz tudomást és csak abból ítél, a mit szemével lát és füleivel hall. Így mi éppen nem tudhattuk azt, hogy a káplán ur feltűnő gyakori látogatásai a postahivatal „zart helyiségében” nem őt illetik; nem gondoltunk rá, hogy e különös engedély megadására On nem illetékes; s a nemcsak Z. J. de mások által is nem egyszer észlelt „ártatlan kuriozitása” az illető káplán urnak s az ebből keletkezett incidens, a mely egész véletlenül esik össze a p. és t. kezelő ur eltávozásával, könnyen megtévesztették a közönség hiszékenyebb részét velem együtt, a mely az eltávozás okát épen ebben vélte feltalálhatni. Így beszéltek ezt szavahihető emberek egész nyilvánosan a társalgókör helyiségében s e hirt én is csak azok elbeszélése után közlöttem. Mi gyarló emberek vagyunk. A szívek és vesék redőibe nem láthatunk s így a „távozásának a titkát bátran feltarthatja magának”, arra kíváncsiak nem vagyunk. Amde ne feledje el, hogy a postahivatal a közönségért van, nem pedig megfordítva. S az odajáró közönség, a mely a káplán urat napos vendégként látja a postahivatal elzart helyiségében, bajosan lesz hajlandó azt elhinni, hogy ő „csak ártatlan kuriozitásból” (s a kezelő ur beismerése szerint is egész illetéketlenül) nézegeti a leveleket, csak azért, hogy ezáltal magának „a bélyegző sikeres vagy sikertelen voltáról meggyőződést szerezzen!” A tények legalább mást beszélnek. Minden esetre feltűnő, hogy nemcsak az „Óráló”, de a „Felső Magyarország” több száma is — a mely újság az ultramontánoknak szintén nem barátja, hasonló módon küldetett vissza. A kezelő ur távozása ugyan a mostani incidenssel összeesik, de mert ő azt állítja, hogy azzal semmi kapcsolatban nincs, ismételjük, hogy mi ebben nem kételkedünk.

— **A román nők pénze.** A bukaresti román hölgyek társulatát alakítottak oly célból, hogy ők is hozzájáruljanak a romániai Liga pénztökejének nagybővítéséhez egyrészt pénzadományokkal, másrészt pedig különböző értékesíthető tárgyakkal. A társulat már jelentékeny összeget gyűjtött össze. Ez mind szép dolog, s mi csak arra vagyunk kíváncsiak, hová fogja fordítani a Liga megszapordott pénztökejét? Mert ez a Liga furcsa egy valami ám! Szeret a más ajtára előtt söpörni, a mennyiben idealis célul azt is kitűzte magának, hogy a szegény erdélyi románokat felszabadítja. — Ugyan vajon nem jobb volna-e ha megtekintenek egy kissé azt a nyomort, azt a szellemi sötétséget a miben papjaik és tanítók élnek — s arra is juttatnának valamicskét abból a „politikus” pénzből.

— **A szolnoki új törvényszéki palota** dísztermét Szilágyi Dezső igazságügyminiszter életnagysága arcképe fogja díszíteni. A képet László Fülöp fiatal művész festette. A minisztert álló helyzetben díszmagyarban ábrázolja a kép. A festményt május 23-án a miniszter nevénapján fogják leleplezni nagy ünnepélyességgel.

— **Eljegyzés Székely József,** karcagi ev. ref. gimn. tanár, ismert nevű író, (ki ezelőtt ludoviceumi tanár volt, s fölmentésének történetét az összes hírlapok ismertették) eljegyzette özv. Fogarasi Gáborné leányát Mariskát.

— **A tavaszi tárlatról** már közöltünk egy rövidebb szép tárcát budapesti rendes tudósítónk, P. S. tollából. Nemsokára aeszthetikai rendes dolgozó társunk, ifj. Mitrovics Gyula dr. tollából fogunk róla 2—3 tárcára terjedő tanulmányt közölni. Fiatal munkatársunk e dolgozatára előre felhívjuk a művészetért érdeklődő olvasók figyelmét.

— **Az ev. ref. konvent** Budapesten e hó 24-én kezdi meg tanácskozásait, melyekről lapunk legközelebbi számában fogunk külön tudósítónk tollából értesítést közölni.

— **„Pünkösöd”** cím alatt előfizetőink számára a „Husvethoz” hasonló ünnepi mellékletet fogunk adni, lehetőleg gazdag és változatos tartalommal.

— **Kolera** Galiciában. Azt írják, hogy Galiciában ismét kiütött a kolera. Eddig már több megbetegedés s néhány halálozás történt.

— **Klapka György** unokáját Klapka Gyulát, Ivánka torontálmegyei község jegyzőjévé választotta.

— **Jegyzői vizsgálat.** A torontálmegyei jegyzői tanfolyam hallgatóinak vizsgálatára május 2-án lesz s erre valószínűleg ministeri biztost küld ki a belügyminiszter Vadnay Andor dr. osztálytanácsos személyében.

— **A „Tribuna” legújabb sajtópöre.** Dicsékedve mondja a nagyszabású „Tribuna”, hogy immár ez a sajtóper a mely ellene Kolozsvárott e hó 18-án folyt le, a 14-ik. Szép dolog az, mikor egy lap sajtóperben utazik s előfizetőket e „többé nem szokatlan uton” szerez. Még szebb azonban, hogy a cikkeikért legtöbbször strohmanok állanak helyt, mint pl. tavaly egy szegény becsapott

* Ezzel ezt ügyet lapunkban befejeztük.